

บทคัดย่อ

การดำเนินงานวิจัยตาม “โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ” ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความหมายโดยรวม ขอบข่าย ประเภท รูปแบบของทุนทางวัฒนธรรม และเพื่อกำหนดลักษณะของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมของหน่วยงานต่างๆ ในกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อที่จะแสวงหาแนวทางในการพัฒนาสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมดังกล่าว

ในการดำเนินงานจึงแบ่งการศึกษาออกเป็นสองแนวทาง แนวทางแรกเป็นการวิจัยเอกสาร เพื่อศึกษา ค้นคว้า รวบรวม ความหมายและนิยามเกี่ยวกับทุนหรือทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีใช้กันอยู่ โดยทั่วไปเพื่อนำมาเปรียบเทียบและปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของไทยและกับหน่วยงานในกระทรวงวัฒนธรรม ส่วนอีกแนวทางหนึ่งคือการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้บริการในหน่วยงานเป้าหมายของกระทรวงวัฒนธรรมบางหน่วยงาน เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวคิดในการดำเนินโครงการเพื่อเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรมตามที่วางวัตถุประสงค์ไว้

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ได้สรุปนิยามของคำว่า “สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม” จากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งจากแหล่งข้อมูลภายในประเทศและต่างประเทศ ว่า “สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม” คือ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่อาจแบ่งออกได้เป็นทรัพยากรที่มีรูปลักษณะ คือ ทรัพยากรที่สามารถจับต้องได้ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ การแสดงชนิดต่างๆ งานศิลปะที่ศิลปินรังสรรค์ขึ้น ฯลฯ ส่วนทรัพยากรที่ไม่มีรูปลักษณะ คือ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ไม่อาจจับต้องได้ หรือ มองเห็นได้ โดยง่าย เช่น คำสอนทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีปฏิบัติในการดำรงชีวิต ฯลฯ ซึ่งทั้งสองชนิดมีมูลค่าสำคัญทั้งทางสังคมและทางเศรษฐกิจ และอาจจะนำมาพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ โดยไม่เกิดความเสื่อม หรือ ความเสียหาย ถ้ามีการบริหารจัดการที่เหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้พบว่าหน่วยงานของกระทรวงวัฒนธรรมทุกหน่วยงานมีทรัพยากรทางวัฒนธรรม ทั้งทรัพยากรที่มีรูปลักษณะ และที่ไม่มีรูปลักษณะ ซึ่งสามารถพัฒนาได้ทั้งในเชิงสังคมและในเชิงเศรษฐกิจ ส่วนการพัฒนาที่เหมาะสมนั้นควรเริ่มจากการพัฒนาระบบบริหารงานภายในของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของสมาชิกในหน่วยงานทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และความร่วมมือร่วมใจกันในการที่จะพัฒนาเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี นอกจากนั้นยังควรพัฒนาด้านวิชาการควบคู่กันไป โดยใช้วิธีพัฒนาเชิงบูรณาการ เพื่อให้ข้อมูลและการศึกษาแก่ชุมชน ให้เข้าใจความสำคัญของการสงวนรักษาทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชาติ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังเกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการทำนุบำรุงทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชาติ และเกิดความตื่นตัวที่จะดำเนินการพัฒนาแบบยั่งยืนและต่อเนื่องสืบไป

Abstract

The objectives of the research project “A Study of Economic Development of Thai Cultural Resources” are to seek the definition and scope of Thai cultural products and services in order to determine appropriate approaches to enhance their economic values.

In order to fulfill the tasks as defined in the objectives, the study has employed two approaches. The first approach is a library research to determine the meaning and scope of the terms “cultural assets and resources” as generally used across the globe, in order that we can apply the acquired definitions to the context of Thailand’s Ministry of Culture. The second approach is to collect from the field opinions and viewpoints of practitioners and users of existing cultural products and services in our target areas. The results from the questionnaires can be applied as conceptual and informative framework for programs to increase economic values of our cultural resources.

From all documentary findings, this research has finalized the definition and scope of “cultural products and services” and has categorized them into tangible resources, such as archeological remains and artifacts, cultural performances, and creations by artists; and, intangible resources such as religious teachings and traditional way of life. Both types are crucial to local and national social and economic development. With appropriate management, their value may be economically increased without any harmful effects.

The research findings reveal that all departments in the Ministry of Culture possess valuable tangible and intangible cultural resources which can definitely be developed, both sociologically and economically, to enhance their values. However, the overall development should occur from within the related organizations in order to alter the attitude of both administrators and staff members, to establish mutual understanding and to elicit co-operation from all related factions, aiming towards changes for the betterment of the organization. Moreover, the development should be done integrally in collaboration with local educational institutions and communities to inform and educate later generations so that they realize the significance of the preservation of our national cultural resources, as well as to convince them that cultural resources development must be continual and sustainable.

